

В. І. Коновалов

Лемешівка

ЛЕМЕШІВКА – село Городнянського району Чернігівської області. Лемешів. сільс. раді підпорядк. с. Мальча та с-ще Рубіж. Знаходиться за 100 км від обл. центру, за 30 км від райцентру, за 12 км від залізнич. ст. Лукошко і Хоробичі та за 4 км від кордону з Білоруссю. В околицях Л. бере початок р. Тетива (впадає у Снов, бас. Десни та Дніпра), також протікає її притока – Вербча (Рубіжанка). На тер. Рубіз. лісництва – ботан. заказники Кримок (мішаний ліс із переважанням дуба віком 40–50 р., 434 га), Мальча (мішаний ліс віком 40–60 р., 490 га; обидва створ. 1978, у їхньому трав'яному покриві ростуть барвінок, конвалія, золототисячник та ін. рідкісні рослини), Кусіївська Дача (охороняється у природ. стані слабозаболочений ліс. масив, 1020 га, 2000); між Л. і с. Деревини (Городнян. р-ну) – гідрол. заказник Мох (є болот. масивом у заплаві р. Терюха, служить регулятором водного стоку, 515 га, 1979; усі – місц. значення). Площа 4,5 км². За переписом насел. 2001, у Лемешів. сільс. раді проживали 652 (у Л. – 597, у Мальчі – 31, у Рубежі – 24), станом на 2015 – 396 (у Л. – 390, у Мальчі – 6) осіб; переважно українці. Пobl. Л. виявлено низку поселень домонгол. періоду, пobl. Рубіжа – неоліт. поселення 9–8 тис. до н. е. Тут проводили розкопки черніг. археологи, зокрема під керівництвом В. Коваленка. Л. вперше згадується у писем. джерелах 1552. За однією з версій, назва походить від першого поселенця Леміша. Існує легенда, що тут у давнину на базі місц. сировини працювала низка кузень, в яких виготовляли велику кількість лемешів. На цих землях проходив кордон між Моск. царством і Великим князівством Литовським. 1654 Л. у складі Лівобереж. України відійшла до Рос. імперії. Жит. брали участь у Визв. війні під проводом Б. Хмельницького. 1709 за наказом гетьмана І. Мазепи село відійшло у власність Єлец. Свято-Успен. монастиря (Чернігів), пізніше рос. імператриця Катерина II передала його у казну. 1735 зведено церкву Різдва Божої Матері (у 1930-х рр. за наказом більшов. влади розібрано; від 2012 діє новозбудована однойм. церква реліг. громади УПЦ МП). У 19 – на поч. 20 ст. – село Мощен. волості; 1781–1923 – Городнян. пов., 1802–1925 – Черніг. губ.; 1923–30 – Черніг. округи; 1932 – Черніг. обл. 1866 було 162 двори, проживали 1054 особи, 1897 – відповідно 352 і 2034. На поч. 20 ст. щорічно збиралися 6 ярмарків. У ході воєн. дій 1918–20 влада неодноразово змінювалася. Жит. зазнали сталін. репресій. Від 21 вересня 1941 до 21 вересня 1943 – під нім.-фашист. окупацією. Через Л. проходили партизан. з'єднання О. Федорова та М. Попудренка. Нацисти повністю спалили село, 12 осіб закололи штиками. На фронтах 2-ї світової війни воювали бл. 430 лемешівців,

з них понад 300 загинули. 1988 проживали 1135, 2006 – 597 осіб. Нині у Л. – заг.-осв. школа; Будинок культури, б-ка; фельдшер.-акушер. пункт. Встановлено пам'ят. знак воїнам, які загинули під час 2-ї світової війни.

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Лемешівка / В. І. Коновалов // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-54167>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).